

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Чернівецький транспортний коледж»

Розглянуто

на засіданні циклової комісії
загальноосвітніх дисциплін

Протокол № 8

«05» березня 2020р.

Голова циклової комісії Г.В.Замфір

«Затверджую»

«05» 03 2020р.

Директор коледжу

В.М. Димитрюк

**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ІСПИТУ
З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

для вступників на основі освітньо-кваліфікаційного рівня
кваліфікованого робітника
для здобуття освітньо-професійного ступеня
фахового молодшого бакалавра

за спеціальностями: 273 «Залізничний транспорт»

274 «Автомобільний транспорт»

275 «Транспортні технології»

Чернівці, 2020

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму вступного випробування з української мови для абітурієнтів розроблено з урахуванням чинної програми з української мови для 5-9 та 10-11 класів (рівень стандарту).

Матеріал програми розподілено за такими розділами: «Фонетика і орфографія», «Лексика», «Будова слова. Словотвір», «Морфологія», «Синтаксис і пунктуація», «Стилістика».

ВИМОГИ ДО РІВНЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ПІДГОТОВКИ ВСТУПНИКІВ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Вступники повинні знати: основні правила вживання звуків у різних позиціях слів, чергування голосних і приголосних звуків, зміни в групах приголосних, правила вживання великої літери, м'якого знака і апострофа; написання частин мови, складних слів; правила утворення і написання граматичних форм різних частин мови; види речень, способи ускладнення речень, типи зв'язків у реченнях, вживання сполучників і розділових знаків у різних видах речень тощо.

Вступники повинні вміти: правильно писати слова з різними орфограмами, зіставляти звучання і написання слів, передавати на письмі звуки і звукосполучення, записувати складні, складноскорочені слова і аббревіатури, власні назви; правильно вживати відмінкові закінчення, а також закінчення різних форм дієслова, грамотно писати прислівники і займенники; визначати головні і другорядні члени речення, однорідні члени речення і узагальнюючі слова при них, зв'язки сурядності і підрядності, вставні і вставлені конструкції, уточнюючі члени речення, пряму і непряму мову, відповідно до цього правильно вживати розділові знаки.

ПРОГРАМНІ ВИМОГИ ДО ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

1. Фонетика. Графіка. Орфоепія. Орфографія

Звуки мови й звуки мовлення

Голосні й приголосні звуки.

Приголосні тверді й м'які, дзвінкі й глухі; вимова звуків, що позначаються літерами *т і з*.

Позначення звуків мовлення на письмі. Алфавіт (абетка, азбука).

Співвідношення звуків і букв. Звукове значення букв *я, ю, є, ї* та *щ*.

Склад. Наголос. Орфоепічний словник і словник наголосів. Орфоепічна помилка.

Вимова наголошених і ненаголошених голосних. Ненаголошені голосні [е], [и], [о] в коренях слів. Ненаголошені голосні, що не перевіряються наголосом. Позначення на письмі ненаголошених голосних [е], [и] та [о] перед складом з наголошеним [у] в коренях слів.

Орфографічний словник.

Орфограма. Орфографічна помилка, її умовне позначення.

Вимова приголосних звуків. Уподібнення приголосних звуків.

Вимова і правопис префіксів **роз-, без-**.

Спрощення в групах приголосних.

Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків.

Чергування [о] – [а], [е] – [і], [е] – [и]; [о], [е] з [і]; [и] – [і] після [ж], [ч], [ш], [шч] та [г], [к], [х] у коренях слів; [г], [к], [х] – [ж], [ч], [ш] – [з'], [ц'], [с'].

Основні випадки чергування у – в, і – й, з – із – зі (правила милозвучності).

Вимова і правопис префіксів з- (зі-, с-), роз (розі-).

Позначення м'якості приголосних на письмі буквами **ь, і, є, ю, я**.

Основні правила переносу.

Правила вживання знака м'якшення.

Правила вживання апострофа.

2. Лексикологія. Фразеологія

Групи слів за походженням: власне українські й запозичені (іншомовного походження) слова. Тлумачний словник української мови. Словник іншомовних слів. Електронні словники.

Лексична помилка (тавтологія, калькування, вживання слів у невласливих значеннях тощо) та умовне позначення її.

Написання слів, що увійшли в українську мову з інших мов (слова іншомовного походження): букви **и, і**; правопис знака м'якшення й апострофа; подвоєння букв у загальних і власних назвах іншомовного походження.

Активна й пасивна лексика української мови: застарілі слова (архаїзми й історизми), неологізми.

Групи слів за вживанням: загальноновживані й стилістично забарвлені слова, діалектні, професійні слова й терміни, просторічні слова.

Пароніми.

Фразеологія

Фразеологізми. Поняття про фразеологізм, його лексичне значення. Джерела українських фразеологізмів. Прислів'я, приказки, крилаті вирази, афоризми як різновиди фразеологізмів. Фразеологізми в ролі членів речення. Фразеологічний словник.

3. Словотвір. Орфографія

Змінювання і творення слів. Твірне слово. Основні способи словотворення: префіксальний, суфіксальний, префіксально-суфіксальний, безафіксний, складання основ (або слів), аббревіатури, перехід слів з однієї частини мови в іншу.

Словотвірний ланцюжок. Словотвірний розбір слова.

Зміни приголосних при творенні слів: іменників із суфіксом **-ин(а)** від прикметників на **-ський, -цький**; буквосполученням **-чн- (-ин-)**. Зміни приголосних при творенні відносних прикметників із суфіксами **-ськ-, -цьк-, -зьк-** та іменників із суфіксами **-ств(о), -зств(о), -цств(о)**.

Складні слова. Сполучні **о, е** в складних словах.

Творення складноскорочених слів. Правопис складних слів разом і через дефіс, написання слів з **пів-**; правопис складноскорочених слів.

4. Морфологія. Орфографія

Загальна характеристика частин мови. Граматична помилка, умовне позначення її.

Іменник

Іменник як частина мови: загальнезначення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.

Іменники загальні й власні, конкретні та абстрактні.

Велика буква та лапки у власних назвах.

Збірні іменники.

Рід іменників. Іменники спільного роду.

Число іменників. Іменники, що мають форми тільки однини або тільки множини.

Відмінки іменників. Кличний відмінок. Відмінювання іменників. Поділ іменників на відміни й групи.

Відмінювання іменників **I відміни**.

Відмінювання іменників **II відміни**. Особливості відмінювання іменників чоловічого роду в родовому відмінку. Букви **-а (-я), -у (-ю)** в закінченнях іменників чоловічого роду другої відміни.

Відмінювання іменників **III – IV відмін**. Незмінювані іменники. Рід незмінюваних іменників. Відмінювання іменників, що мають форму лише множини. Особливості написання іменників у кличному відмінку. Написання й відмінювання чоловічих і жіночих прізвищ, імен по батькові.

Не з іменниками.

Букви **е, и, і** в суфіксах **-ечок, -ечк, -ичок, -ичк, -інн(я), -ення(я), -н(я), -инн(я), -ив(о), -ев(о)**.

Правопис складних іменників.

Прикметник

Значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.

Групи прикметників за значенням: якісні, відносні, присвійні. Перехід прикметників з однієї групи в іншу.

Ступені порівняння якісних прикметників, творення їх.

Відмінювання прикметників.

Прикметники твердої й м'якої груп.

Перехід прикметників в іменники.

Творення прикметників. Написання прикметників із суфіксами: **-еньк-, -есеньк-, -ісіньк-, -юсіньк-, -ськ-, -цьк-, -зьк-**.

Букви **е, о, и** в прикметникових суфіксах **-ев-(-єв-), -ов-(-йов-, -ьов-), -ин-, -ін-, -ичн-**.

Написання **не** з прикметниками.

Написання **-н-** і **-нн-** у прикметниках.

Написання складних прикметників разом і через дефіс.

Написання прізвищ прикметникової форми.

Числівник

Значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.

Числівники кількісні (на означення цілих чисел, дробові, збірні) і порядкові.

Числівники прості, складні й складені.

Відмінювання числівників.

Буква **ь** на кінці числівників і перед закінченням у непрямих відмінках.

Роздільне написання складених числівників.

Написання разом порядкових числівників з **-тисячний**. Узгодження числівників з іменниками.

Правильне вживання числівників на позначення дат і часу.

Займенник

Значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.

Розряди займенників за значенням: особові, зворотний, присвійні, вказівні; питальні й відносні; заперечні; означальні й неозначені.

Відмінювання займенників усіх розрядів.

Приставний **н** у формах особових і вказівних займенників.

Написання разом і через дефіс неозначених займенників.

Правопис заперечних займенників.

Написання займенників із прийменниками окремо.

Дієслово

Значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.

Форми дієслова: неозначена форма, особові форми, дієприкметник, дієприслівник, безособові форми на **-но, -то**.

Неозначена форма (інфінітив) та особові форми. Доконаний і недоконаний види дієслова. Часи дієслів. Теперішній час. Минулий час. Зміна дієслів у минулому часі. Майбутній час. Дієслова I і II дієвідмін. Букви **е, и** в особових закінченнях дієслів I і II дієвідмін.

Дієвідмінювання дієслів теперішнього й майбутнього часу.

Способи дієслів (дійсний, умовний, наказовий). Творення дієслів умовного й наказового способів. Знак м'якшення у дієсловах наказового способу.

Безособові дієслова.

Способи творення дієслів.

Не з дієсловами.

Правопис **-ться, -шся** в дієсловах.

Дієприкметник як особлива форма дієслова

Значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.

Дієприкметниковий зворот. Розділові знаки в реченнях з дієприкметниковими зворотами.

Активні й пасивні дієприкметники. Творення й відмінювання активних і пасивних дієприкметників теперішнього й минулого часу. Правопис відмінкових закінчень дієприкметників.

Обмеженість уживання форм активних дієприкметників теперішнього часу в сучасній українській мові, способи їх заміни.

Безособові дієслівні форми на **-но, -то**.

Правопис суфіксів дієприкметників.

-Н- у дієприкметниках та **-нн-** у прикметниках дієприкметникового походження.

Не з дієприкметниками.

Дієприслівник як особлива форма дієслова

Загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.

Дієприслівниковий зворот. Розділові знаки при дієприслівниковому звороті й одиничному дієприслівникові.

Вид і час дієприслівників. Дієприслівники недоконаного й доконаного виду, творення їх.

Не з дієприслівниками.

Прислівник

Значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.

Розряди прислівників.

Ступені порівняння прислівників.

Творення й правопис прислівників. Букви **-н-** та **-нн-** у прислівниках.

Не і **ні** з прислівниками.

И та **і** в кінці прислівників.

Правопис прислівників на **-о**, **-е**, утворених від прикметників і дієприкметників.

Написання прислівників окремо, разом, через дефіс.

Написання прислівникових словосполучень типу: *раз у раз, з дня на день*.

Прийменник як службова частина мови

Прийменник як засіб зв'язку слів у словосполученні й реченні.

Зв'язок прийменника з непрямыми відмінками іменника. Види прийменників за будовою.

Непохідні й похідні прийменники.

Написання похідних прийменників разом, окремо та через дефіс.

Синонімічні й антонімічні прийменники.

Прийменниково-іменникові конструкції в ролі членів речення.

Сполучник як службова частина мови

Види сполучників за будовою, походженням. Використання сполучників у простому і складному реченнях: сполучники сурядності й підрядності.

Написання сполучників разом та окремо. Розрізнення сполучників й однозвучних слів.

Синонімічні й антонімічні сполучники.

Частка як службова частина мови

Частки формотворчі та словотворчі. Частки, що надають слову або реченню додаткових відтінків.

Правопис часток **не** і **ні** з різними частинами мови.

Написання часток **-бо**, **-но**, **-то**, **-от**, **-таки**.

Вигук як особлива частина мови

Групи вигуків за значенням.

Дефіс у вигуках.

Кома і знак оклику при вигуках.

5. Синтаксис. Пунктуація. Словосполучення й речення.

Пряма й непряма мова

Словосполучення. Будова й види словосполучень за способами вираження головного слова.

Речення. Речення прості й складні, двоскладні й односкладні.

Грамматична помилка та її умовне позначення.

Просте речення. Двоскладне речення

Головні й другорядні члени речення.

Підмет і присудок. Способи вираження підмета. Простий і складений присудок (іменний і дієслівний). Способи вираження присудка. Тире між підметом і присудком.

Узгодження головних членів речення.

Речення поширені й непоширені. Порядок слів у реченні. Логічний наголос.

Означення, додаток й обставини як другорядні члени речення

Прикладка як різновид означення. Написання непоширених прикладок через дефіс; прикладки, що беруться в лапки.

Види обставин (за значенням), способи вираження їх.

Порівняльний зворот. Виділення порівняльних зворотів комами.

Односкладне речення

Односкладні прості речення з головним членом у формі присудка (означено-особові, узагальнено-особові, неозначено-особові, безособові) і **підмета** (називні). Односкладне речення як частина складного речення.

Повні й неповні речення.

Тире в неповних реченнях.

Просте ускладнене речення.

Речення з однорідними членами.

Однорідні члени речення (зі сполучниковим, безсполучниковим і змішаним зв'язком). Поширені й непоширені однорідні члени речення. Сміслові відношення між однорідними членами речення (єднальні, протиставні, розділові). Кома між однорідними членами речення.

Речення з кількома рядами однорідних членів. Однорідні й неоднорідні означення. Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами. Двокрапка й тире при узагальнювальних словах у реченнях з однорідними членами.

Речення зі звертаннями, вставними словами (словосполученнями, реченнями)

Звертання непоширені й поширені. Риторичне звертання. Вставні слова (словосполучення, речення). Групи вставних слів і словосполучень за значенням. Розділові знаки при звертанні і вставних словах.

Речення з відокремленими членами

Поняття про відокремлення. Відокремлені другорядні члени речення (також уточнювальні).

Розділові знаки при відокремлених членах речення.

Пряма й непряма мова

Заміна прямої мови непрямою.

Цитата як спосіб передачі чужої мови.

Діалог.

Розділові знаки при прямій мові й діалозі.

Складне речення, його ознаки.

Складні речення без сполучників, із сурядним і підрядним зв'язком.

Складносурядне речення, його будова й засоби зв'язку між його частинами.

Смислові зв'язки між частинами складносурядного речення.

Розділові знаки між частинами складносурядного речення.

Складнопідрядне речення, його будова й засоби зв'язку в ньому. Підрядні сполучники й сполучні слова у складнопідрядних реченнях. Основні види складнопідрядних речень: з означальними, з'ясувальними, обставинними підрядними частинами (способу дії й ступеня, порівняння, місця, часу, причини, наслідку, мети, умови, допусту). Розділові знаки між частинами складнопідрядного речення.

Складнопідрядне речення з кількома підрядними частинами.

Розділові знаки у складнопідрядному реченні з кількома підрядними частинами.

Безсполучникове складне речення. Смислові відношення між частинами безсполучникового складного речення.

Розділові знаки в безсполучникових реченнях.

Складне речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку

Розділові знаки у складному реченні з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку.

Текст як одиниця мовлення й продукт мовленнєвої діяльності

Основні ознаки тексту: зв'язність, комунікативність, членованість, інформативність.

Зміст і будова тексту.

Тексти різних стилів, типів, жанрів мовлення.

Основні види роботи з текстом (редагування, скорочення, доповнення тощо).

6. Культура мовлення і стилістика

Культура мовлення і спілкування. Контактне й дискантне спілкування.

Основні ознаки культури мовлення: змістовність, логічна послідовність, багатство мовних засобів, виразність, точність, доречність, правильність.

Професійне спілкування.

Діалог, монолог, полілог у професійному спілкуванні.

Особливості національного мовленнєвого етикету. Етика спілкування.

Культура мовлення і стилістика. Норми сучасної української літературної мови (орфоепічні, правописні, лексичні, морфологічні, синтаксичні, стилістичні) і дотримання їх у мовленнєвій практиці.

Основні характеристики мовлення й дотримання їх.

Стилі мовлення. Стилістично нейтральна й стилістично забарвлена лексика.

7. Практична риторика

Риторика як наука про переконливе, впливове й ефективне мовлення.

Публічний виступ. Види підготовки публічного виступу.

Етапи підготовки промови. Складники успішного виступу.

Імідж оратора.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ АБІТУРІЄНТІВ

Вступний іспит з української мови містить завдання, які складаються із 12 тестових завдань закритої форми з вибором однієї правильної відповіді, кожне з яких оцінюється в 1 бал. Для кожного тестового завдання з вибором відповіді дано чотири варіанти відповідей, з яких тільки одна правильна.

У бланку відповідей слід вказати лише одну літеру, якою позначена відповідь. При цьому вступник не повинен наводити будь-які міркування, що пояснюють його вибір відповіді.

Бали, отримані на вступному іспиті, обраховуються за 12-бальною шкалою і переводяться до значення 200-бальної шкали за такою схемою:

1	100 (Не склав)	5	130	9	170
2	100 (Не склав)	6	140	10	180
3	110 (Не склав)	7	150	11	190
4	120	8	160	12	200

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Авраменко О.М., Шабельникова Л.П. Українська мова. Збірник диктантів: навчальний посібник. - К.: БАО, 2006.
2. Антоненко-Давидович І.Б. Як ми говоримо? - К.: Інститут сучасного підручника, 2008.
3. Глазова О.П., Кузнецов Ю.Б. Рідна мова: Підручник. – К.: Зодіак-Еко, 2008.
4. Головащук С.І. Правописний словник. - К.: А.С.К., 1999.
5. Головащук С.І. Складні випадки наголошення: Словник-довідник. -К.: Либідь, 1995.
6. Головащук С.І. Словник-довідник з українського літературного слововживання. - К.: Рідна мова, 2000.
7. Гуйванюк Н.В. та ін. Тестові завдання з української мови. .- К.: . Академія, 2006.
8. Демська О., Кульчицький І. Словник омонімів. - Львів: Фенікс, 1996.
9. Єрмоленко С.Я., Сичова Т.В. Рідна мова: Підручник. - К.: Грамота, 2008.
- 10.Зубков М. Збірник диктантів для випускників та абітурієнтів з української мови. - Харків: СПДФО Співак Т.К., 2007.
- 11.Зубков М. Сучасний український правопис: Комплексний довідник. - Вид. третє, випр. та доп. - Харків: Торсінг, 2000.
- 12.Зубков М. Українська мова. Універсальний довідник. - Харків: ВД «ШКОЛА», 2009.
13. Караванський С. Словник синонімів української мови. - К.: Орій, 1993.
- 14.Козачук Г.О. Українська мова для абітурієнтів: Навч. посібник. -К.: Вища школа, 1993; 1997.
- 15.Козачук Г.О., Шкурятяна М.Г. Практичний курс української мови: Навч. посібник для вузів.-К., 1993;2004.
- 16.Кононенко П.П., Кадомцева Л.О., Мацько Л.І. Українська мова: Посібник для вступників до вузів.-К.: Либідь, 1990; 1991; 1992.
- 17.Мацько Л.І., Сидоренко О.М. Українська мова: усний та письмовий екзамен. - К.: Либідь, 1992; 1993.
- 18.Мацько Л.І., Сидоренко О.М. Українська мова: Посібник для старшокласників і абітурієнтів.-К.: Либідь, 1995.
- 19.Навчальний правописний словник української мови: Близько 40000 слів/ За загал, ред. Д.Х.Баранника і Д.І.Руденка. - Харків: Око, 1997.
- 20.Новий тлумачний словник української мови: У чотирьох томах / Уклад. В.В.Яременко, О.М.Сліпушко. -К.: Аконіт, 1998.
- 21.Орфографічний словник української мови: Близько 120000 слів / Уклад. СІ. Головащук, М.М.Пещак, В.М.Русанівський, О.О.Тараненко. - К.: Довіра, 1993; 1994.

22. Паламар Л. М. Практичний курс української мови: Навч. посібник. - К., 1995.
23. Пентилюк Н. І., Гайдаєнко І. В. та ін. Рідна мова: Підручник. - К.: Освіта, 2008.
24. Плющ М. Я., Леута О. І., Гальона Н. П. Сучасна українська літературна мова: Збірник вправ. - К.: Вища школа, 1995.
25. Полюга Л. М. Словник антонімів української мови. - 2-е вид., доп. і випр. - К.: Довіра, 2001.
26. Полюга Л. М. Словник синонімів української мови. - К.: Довіра, 2001.
27. Полюга Л. М. Словник українських морфем. - Львів: Світ, 2001.
28. Скуратівський Л. В. та ін. Рідна мова: Підручник. - К.: Педагогічна думка 2008.
29. Словник іншомовних слів: 23000 слів та термінологічних словосполучень / Уклад. Л. О. Пустовіт та ін. - К.: Довіра, 2000.
30. Словник синонімів української мови: В 2 т. / А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук та інші. - К.: Наукова думка, 1999.
31. Словник української мови: В 11-й томах. - К.: Наукова думка, 1970-1980 рр.
32. Словник фразеологізмів української мови / Уклад.: В. М. Білоноженко та ін. — К.: Наукова думка, 2003.
33. Ткаченко С. М. Українській мова. Пунктуація: правила, вправи, диктанти: Навч. посібник. - Харків: Консум, 2001.
34. Тоцька Н. І. Сучасна українська літературна мова. Фонетика Орфоепія. Графіка і орфографія. Завдання і вправи: Навч. посібник. - К: Вища школа, 1995.
35. Удовиченко Г. М. Фразеологічний словник української мови: У двох томах. - К.: Вища школа, 1984.
36. Українська літературна вимова і наголос: Словник-довідник / І. Р. Вихованець, С. Я. Єрмоленко, Н. М. Сологуб, Г. Х. Щербатюк; Відп. ред. М. А. Жовтобрюх. - К.: Наукова думка, 1973.
37. Український орфографічний словник: Близько 143000 слів/Уклад. М. М. Пещак та ін. / За ред. Л. М. Полюги. - К., 2002.
38. Український правопис. - 4-е вид., випр. й доп. - К.: Наукова думка, 1993.
39. Фразеологічний словник української мови: У двох книгах. — К.: Наукова думка, 1993.
40. Шевчук С. В. Українська мова. Збірник диктантів: Навчальний посібник. — К.: Вища школа, 2002.